

НАГАЙЧУК В. В.

к. е. н., викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

КАШПРУК А. В.

магістрант

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

ОЦІНКА ТА КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто процес оцінювання та контролю якості прибутку підприємства. Розроблено організаційно-інформаційну модель системи управління якістю прибутку. Внесено пропозиції щодо побудови системи контролінгу прибутку на підприємстві.

Ключові слова: якість прибутку, підприємство, оцінка, контроль, внутрішній аудит, контролінг.

НАГАЙЧУК В. В.

к. э. н., преподаватель

Винницкий учебно-научный институт экономики ТНЭУ

КАШПРУК А. В.

магистрант

Винницкий учебно-научный институт экономики ТНЭУ

ОЦЕНКА И КОНТРОЛЬ КАЧЕСТВА ПРИБЫЛИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрен процесс оценивания и контроля качества прибыли предприятия. Разработана организационно-информационная модель системы управления качеством прибыли. Внесены предложения относительно построения системы контроллинга прибыли на предприятии.

Ключевые слова: качество прибыли, предприятие, оценка, контроль, внутренний аудит, контроллинг.

NAGAICHUK V. V.

candidate of economic sciences, lecturer

Vinnitsia Educational and Scientific Institute of Economy of the TNEU

KASHPRUK A. V.

master`s degree student

Vinnitsia Educational and Scientific Institute of Economy of the TNEU

ESTIMATION AND CONTROL OF PROFIT QUALITY OF ENTERPRISE

In the article the process of estimation and control of quality of profit of enterprise is considered. The organizationally-informative model of management system of the quality of profit is created. The suggestions concerning the construction of the system of controlling of profit at enterprise are moved. While performing analytical assessment of profits` quality we should pay much attention to the study of directions of expense optimization, determination of the basic components of financial results, the influence on their formation of the accounting policy and business image.

Keywords: quality of profit, enterprise, estimation, control, internal audit, controlling.

nagaichukv@mail.ru, andriy.kashpruk@mail.ru

Постановка проблеми. У ринкових умовах господарювання за високого рівня конкурентної боротьби недостатньо отримання підприємством прибутку певної величини. Важливу роль відіграють якісні характеристики розвитку підприємства та першочерговим стає питання отримання прибутку необхідної якості за заданого обсягу. Мета оцінки якості прибутку полягає в тому, щоб визначити оптимальне формування та розподіл прибутку підприємства і на цій основі забезпечити раціональність джерел фінансування розвитку виробництва, інноватизацію підприємства, його поточну та стратегічну

конкурентоспроможність. Контроль спрямований на встановлення об'єктивної істини щодо достовірності, правдивості і законності відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності доходів та фінансових результатів, що в кінцевому підсумку впливає на величину та якість отриманого підприємством прибутку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування і використання прибутку підприємства, його прибуткової діяльності досліджувалися науковцями України і зарубіжжя. Серед них відзначимо Г. Азгальдова, І. Бланка, Ф. Бутинця, Б. Данилишина, Дж. Джурана, С. Дорогунцова, І. Каца, А. Маршалову, Н. Менкью, Є. Мниха, Н. Подлужну, А. Поддєрьогіна, Р. Солоу, А. Садекова, Р. Сайфуліна, О. Хмелевського. Однак за межами сучасних досліджень залишаються поєднання якісної та кількісної характеристик прибутку, що поширює не тільки систему об'єктів якості, а й просуває показник прибутку на принципово новий рівень і місце у фінансовому механізмі підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження процесу оцінювання та контролю якості прибутку підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Критерієм і показником ефективної діяльності підприємства є прибуток і його якість. Тому надзвичайно актуальним є питання оцінювання якості прибутку на всіх етапах його руху – формування, розподілу та використання.

Якість формування прибутку визначається стабільністю темпів зростання прибутку, дією позитивних та негативних факторів на його формування, питомою вагою прибутку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності в результатах звичайної діяльності та іншими характеристиками.

Критерієм оцінки якості прибутку на стадії його використання є умова гармонійного задоволення інтересів власників і працівників підприємства через дотримання оптимальних пропорцій у використанні чистого прибутку. Якість прибутку підприємства на стадії його використання залежить від того, яка частина чистого прибутку буде спрямована на інвестування, а яка – на споживання, та наскільки ці пропорції сприятимуть загальному зростанню економічної ефективності підприємства. Оцінка якості прибутку на етапі використання базується на зіставленні планових показників з фактичними. Варто зазначити, якщо на стадії формування оцінюється на якість весь прибуток, то на стадії використання – його частина, чистий прибуток [1].

Оцінка рівня якості – це сукупність операцій, які здійснюються залежно від поставлених цілей і потребують розробки системи показників, що характеризують якість визначення чисельних значень цих показників та зіставлення їх з базовими значеннями [2].

Методика оцінки якості прибутку підприємства має бути пов'язана із визначенням належних критеріїв і формуванням відповідної системи показників та достовірного їх вимірювання. Кількісна визначеність і зміст критерію втілюються в конкретних показниках якості прибутку підприємства [1, с. 41].

Основні критерії оцінки якості прибутку зводяться, як правило, до дослідження достовірності (реальності) показників фінансових результатів, відображених у звітності, впливу облікової політики підприємства на формування прибутку (збитку), стабільності основних складових фінансового результату, ділового іміджу адміністрації [3].

Суттєво знижує якість прибутку необґрунтована структура капіталу та джерел його формування, низькі показники управління активами, платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності протягом тривалого періоду.

Кількісну оцінку якості прибутку теоретично пропонується здійснювати із застосуванням різних видів експертних оцінок: методу одержання абсолютних оцінок експертів, методу одержання часткових відносних оцінок, методу бальних оцінок, рангового порядку чи парних порівнянь. У той же час, використання запропонованих методів потребує залучення висококваліфікованих спеціалістів, а отже значної кількості коштів. Крім того, результати такої оцінки недостатньо точні [4].

Для потенційних інвесторів, на нашу думку, доцільно застосовувати багатомірні

порівняння для рейтингової оцінки результатів господарювання окремих підприємств. Методика багатомірного порівняльного аналізу базується на включенні у розрахунок системи «однонаправлених» показників. Нарощування чистого прибутку, його висока якість є сталим джерелом фінансування розвитку виробництва, виплат власникам, задоволення матеріальних і соціальних потреб працівників.

Упровадження на підприємстві ефективної системи управління якістю прибутку створить умови для систематичного отримання прибутку відповідної якості, що сприятиме розширеному відтворенню, стабільному розвитку і зростанню ринкової вартості підприємства. Ця система являє собою сукупність взаємопов'язаних процесів із забезпеченням необхідними ресурсами, здійсненням постійного контролю та моніторингу їх виконання (рис. 1).

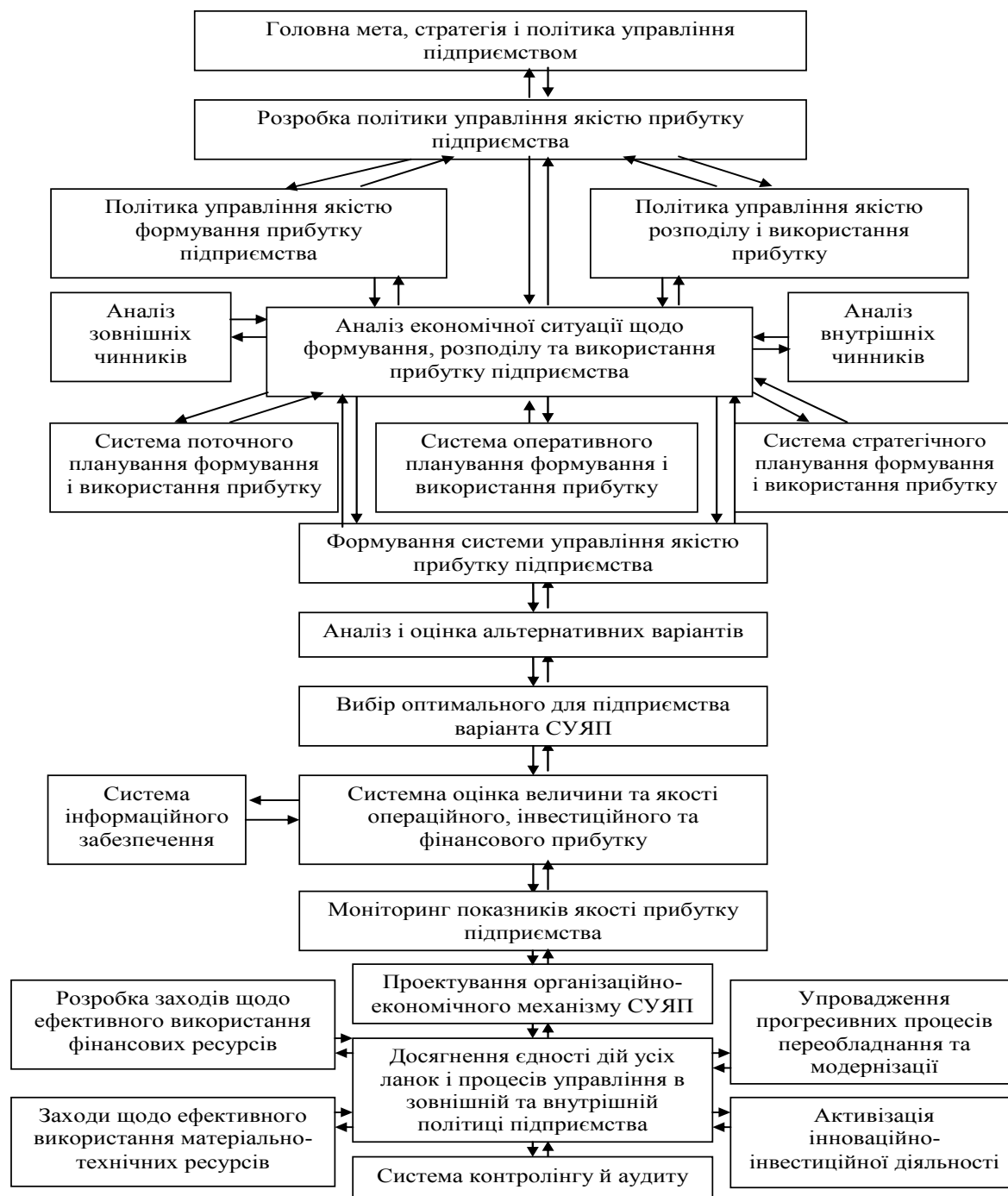

Рис. 1. Організаційно-інформаційна модель системи управління якістю прибутку підприємства

Якість прибутку безпосередньо залежить від ефективності функціонування системи контролю за формуванням, розподілом та використанням прибутку.

Внутрішній контроль прибутку – це процес перевірки й забезпечення реалізації всіх управлінських рішень в області його формування, розподілу й використання на підприємстві. Налагоджена система внутрішньогосподарського контролю за підрозділами і службами з управління є невіддільною складовою організації процесу управління прибутком підприємства [5, с. 223].

Процес внутрішньогосподарського контролю є цілісною системою, починаючи з процесу збору інформації, аналізу інформації з використанням методичних прийомів та способів контролю до формування висновків та рекомендацій.

Введення в організаційну структуру підприємств служби внутрішнього аудиту є передумовою встановлення: відповідності діяльності підприємства прийнятому напрямку дій та стратегій; ефективності використання ресурсів та потенціалу підприємства; достовірності складання фінансово-господарської документації; дотримання вимог нормативних актів України.

Внутрішній аудит – це незалежна експертна діяльність аудиторської служби (відділу внутрішнього аудиту) суб'єкта господарювання для перевірки та оцінки адекватності, ефективності системи внутрішнього контролю та якості виконання призначених обов'язків працівниками.

Основною філософією пошуку інноваційних рішень для внутрішніх аудитів може бути їх спрямування на потреби споживачів. Споживачами інформації є керівництво організації. Цей підхід передбачає зацікавленість керівництва в конкретній інформації по конкретному підрозділу чи процесу.

Одним з важливих критеріїв високої якості прибутку є реальність відображення фінансових результатів у звітності підприємства. Підтвердження достовірності такої інформації здійснюється аудитором на основі перевірки правильності та реальності показників.

Методика аудиту якості прибутку є основою для реалізації програм стратегічного розвитку підприємств, а її застосування виявляє рівень потенційних можливостей підприємства та фактичний рівень якості прибутку.

У складі механізмів управління прибутком підприємства важлива роль приділяється системам і методам його контролінгу [3]. Контролінг прибутку – це система внутрішнього контролю, яка забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках формування й використання прибутку підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних результатів від передбачених оперативних управлінських рішень по виконанню встановлених завдань.

Контролінг як один з механізмів управління надає змогу прогнозувати та визначати причини відхилень, оптимізувати співвідношення витрат і результатів та забезпечує прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень. Якщо контроль має за мету виявлення помилок, прорахунків, які мали місце в минулому, то контролінг орієнтує на майбутнє відповідно до поставленої мети та завдань і пов'язаний з комплексним використанням методів оперативного та стратегічного менеджменту [6, с. 88].

Концепція контролінгу була розроблена в 80-і роки як засіб активного запобігання кризовим ситуаціям, які призводять підприємство до банкрутства. Принципом цієї концепції є оперативне порівняння основних планових (нормативних) і фактичних показників з метою виявлення відхилень між ними й визначення взаємозв'язку й взаємозалежності цих відхилень на підприємстві з метою впливу на вузлові фактори нормалізації діяльності.

Побудова системи контролінгу прибутку на підприємстві повинна відповідати наступним вимогам: спрямованість на реалізацію стратегії, розробленої на підприємстві, забезпечення багатофункціональності контролінгу прибутку, відповідність методів контролінгу специфіці методів аналізу й планування прибутку, своєчасність операцій контролінгу, простота, гнучкість побудови, економічність.

Висновки з даного дослідження. При здійсненні аналітичної оцінки якості прибутку необхідно приділяти значну увагу дослідженню напрямів оптимізації витрат, визначенню основних складових фінансових результатів, впливу на їх формування облікової політики підприємства та ділового іміджу. Впровадження контролінгу прибутку на підприємстві надає змогу на основі проведеного аналізу, виявлення факторів впливу на відхилення фактичних результатів від передбачених сформуванню систему алгоритмів дій, спрямованих на сприяння отриманню запланованих фінансових результатів, що забезпечить підприємству стабільність функціонування, економічне зростання та розвиток в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Нагайчук В. В. Методические подходы к оцениванию качества прибыли предприятия / В. В. Нагайчук, О. В. Мороз / Современный научный вестник : научно-теоретический и практический журнал. Серия: Экономические науки. – Белгород, 2013. – № 4 (143). – С. 39–43.
 2. Молодцова П. Управління якістю програмної продукції : [навчальний посібник] / П. Молодцова. – К. : КНЕУ, 2001. – 248 с.
 3. Русак Н. А. Оценка качества прибыли / Н. А. Русак, В. А. Русак // Финансовый анализ субъекта хозяйствования : справ. пособие. – Минск : Выш. шк., 1997. – С. 183–186.
 4. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [навчальний посібник] / Терещенко О. О. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
 5. Склярчук І. П. Організаційно-інформаційна модель управління прибутком підприємства / І. П. Склярчук // Економічний форум. – 2011. – № 3. – С. 221–228.
 6. Нагайчук В. В. Розробка та впровадження системи управління процесом отримання прибутку на підприємстві / В. В. Нагайчук // Інноваційна економіка. – Тернопіль, 2012. – № 2 (28). – С. 85–90.
-